

Tématerület: Környezetvédelem, zöldfelületek
Altéma: Zöldfelületi rendszer és elemei
Altéma: belüli speciális téma: Védett területek

BP Műhely

Budapest védett

Alapdokumentum

Háttérdokumentum

1 Összefoglaló

Budapest kiemelkedő értéke, erőforrása a nagyszámú és nagyterületű védett természeti terület, illetve természeti emlék. Ezek ismertetése, feldolgozása alapvető fontosságú a későbbi stratégiai tervezés, illetve döntések megalapozásához.

Budapest jelentős természeti értékekkel rendelkezik: a budai hegyvidék kopársziklagyeppei és erdői, a Duna menti ártéri élőhelyek, valamint a pesti oldal kisvízfolyásai és láprétjei mind a városi zöldinfrastruktúra gerincét adják. E dokumentum azzal a céllal készült, hogy átfogó, közérthető és hivatkozásokkal alátámasztott képet adjon a fővárosi védett területekről, jogi státuszukról, természetvédelmi jelentőségükről, fenyegetéseikről és a javasolt kezelési irányokról.

A természetvédelemről hazánkban az 1996/LIII. törvény rendelkezik, amely meghatároz országos, illetve helyi (fővárosi) jelentőségű területi és egyedi védelmet. Budapesten 11 országosan védett, valamint 35 helyi (fővárosi) védettséggű természetvédelmi terület található, összesen nagyjából 2.000 hektáron, a védettségre érdemes területeknek ez nagyjából a fele. (Érdemes megjegyezni, hogy a fővárosi helyi védett területek és természeti emlékek száma a rendeletmódosításoktól függően változhat.) Ezek a védett területek nem csak értékesek, hanem rendkívül változatosak is, hegyvidéki erdők, sziklagyeppek, ártéri erdők, szikes tavak, mocsarak tartoznak ebbe a körbe.

A természetvédelmi területek mellett ún. természeti emlékek is megtalálhatók Budapesten. Ezek pontszerű értékek, jellemzően idős fák, vagy földtani alapszelvények. Országos védelem alatt 2 db, helyi (fővárosi) védelem alatt 9 db ilyen emlék áll. Az első védetté nyilvánító rendeletek a huszadik század első felében születtek, nagy védetté nyilvánítási hullám történt az 1970-es, majd 1990-es években, végül 2013-ban. A legutóbbi védetté nyilvánítások 2023-2024 fordulóján történtek.

Kulcsszavak: zöld infrastruktúra, természetvédelem, környezetvédelem, városklíma, szabályozás

Tartalom

1	Összefoglaló.....	2
2	Bevezetés	5
3	Jogszabályi háttér	6
3.1	Természetvédelmi törvény.....	6
3.2	Fővárosi rendelet.....	7
4	Országos jelentőségű természetvédelmi területek Budapesten.....	8
4.1	Budai Tájvédelmi Körzet.....	8
4.2	Háros-sziget.....	9
4.3	Gellért-hegy	10
4.4	Pál-völgyi cseppkőbarlang felszíni védőterülete	11
4.5	Sas-hegy.....	11
4.6	Szemlő-hegyi barlang felszíni védőterülete.....	12
4.7	Füvészkert (Budapesti botanikus kert)	12
4.8	Jókai-kert.....	13
4.9	Tétényi-fennsík	15
4.10	Tamariska-domb	16
4.11	Fővárosi Állat- és Növénykert	16
5	Fővárosi jelentőségű védett területek	17
5.1	Mihályfi Ernő kertje	17
5.2	Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület	17
5.3	Balogh Ádám-szikla.....	18
5.4	Kertészeti Egyetem Budai Arborétuma	18
5.5	Apáthy-szikla.....	19
5.6	Kertészeti Egyetem Soroksári Botanikus Kertje.....	21
5.7	Merzse-mocsár	21
5.8	Róka-hegyi bánya	22
5.9	Rupp-hegy.....	22
5.10	Fazekas-hegyi kőfejtő.....	23
5.11	Kőérberki szikes rét.....	23
5.12	Ördög-orom kőfejtő.....	24
5.13	Csillagvölgyi út Természetvédelmi Terület.....	25
5.14	Istenhegyi úti kert.....	25

5.15	Művész úti kert.....	25
5.16	Péceli úti kert.....	26
5.17	Kis-Sváb-hegy.....	26
5.18	Mocsárosdűlő.....	28
5.19	Fácános.....	29
5.20	Naplás-tó	29
5.21	Denevér-úti gyepfolt.....	30
5.22	Ferenc-hegy	30
5.23	Kis Háros-sziget.....	31
5.24	Palotai-sziget	31
5.25	Turjános (Rákoscsaba).....	33
5.26	Felsőrákosi-rétek Természetvédelmi Terület.....	34
5.27	Felsőrákosi-tó Természetvédelmi Terület	34
5.28	Szilás-tó Természetvédelmi Terület	36
5.29	Óbudai-szigeti Ártéri Erdő Természetvédelmi Terület.....	36
5.30	Jegenye-völgy Természetvédelmi Terület	37
5.31	Nagytétényi Duna-part Természetvédelmi Terület	37
5.32	Csalit utcai gyep Természetvédelmi Terület.....	38
5.33	Szép völgyi-erdő Természetvédelmi Terület.....	38
5.34	Farkas-erdő Természetvédelmi Terület.....	39
5.35	Vár-hegy Természetvédelmi Terület.....	40
6	Fővárosi jelentőségű védett természeti emlékek	41
7	Felhasznált irodalom.....	42

2 Bevezetés

Budapest védett természeti értékei a főváros hosszú távú versenyképességének és élhetőségének alapvető pillérei. A hegyvidéki erdők, sziklagyepek, ártéri erdők, mocsarak és szikes élőhelyek nem csupán esztétikai és rekreációs értéket hordoznak: kulcsszerepet játszanak a városklíma szabályozásában, a biodiverzitás megőrzésében, az árvízi kockázatok mérséklésében és az ökoszisztéma-szolgáltatások biztosításában.

Jelen dokumentum központi feladata, hogy áttekinthető, döntés-előkészítő keretben mutassa be Budapest védett természeti területeinek és természeti emlékeinek rendszerét, jogi-intézményi hátterét, állapotát és kezelési gyakorlatát, valamint feltárja azokat a fejlesztési és védelem-erősítési lehetőségeket, amelyek a következő évek zöldinfrastruktúra-politikáját megalapozhatják.

A tanulmány célja hármas. Egyrészt rendszerezetten bemutatni a természetvédelem hazai szabályozási környezetét, különös tekintettel az 1996. évi LIII. törvényre, a helyi (fővárosi) védelmekre és az ex lege kategóriákra és e keretek gyakorlati következményeit Budapest területén. Másrészt részletes, mégis egységes szerkezetben áttekinteni a helyi jelentőségű védett területeit és természeti emlékeit: kiterjedésüket, kezelői és látogathatósági státuszukat, kiemelt természeti értékeiket, terheléseiket és a természetvédelmi kezelés fő irányait. Harmadrészt azonosítja azokat a területeket, amelyek védetté nyilvánítása, kiterjesztése vagy helyreállítása szakmailag indokolt, és amelyek stratégiai szerepet tölthetnek be a város ökológiai hálózatának erősítésében.

A dokumentum ennek megfelelően négy fő elemet tárgyal. Először a jogszabályi és intézményi hátteret, beleértve a védettségi kategóriákat, az eljárásrendeket, a hatósági és kezelői szereplők feladatait. Ezt követi az országos jelentőségű budapesti területek áttekintése, mint például a Budai Tájvédelmi Körzettől a Gellért-hegyen és a barlangok felszíni védőövezetein át a Tétényi-fennsíkig. A harmadik rész a fővárosi jelentőségű védett területeket és a közelmúltban védetté nyilvánított élőhelyeket mutatja be egységes leíró struktúrában, kitérve a természetvédelmi kezelés gyakorlatára és a zavaró tényezőkre. Végül a természeti emlékek bemutatása zárja a leltárt.

Az anyag a térképi és fotós hivatkozásokkal támogatja a gyors tájékozódást, ugyanakkor elegendő mélységet biztosít a szakmai döntés-előkészítéshez. A fókusz a zöld infrastruktúra hálózatos szemléletén van, azaz hogyan kapcsolhatók össze a védett elemek ökológiai folyosókkal, milyen beavatkozások csökkentik a fragmentációt, és mely kezelési eszközök (inváziós fajok visszaszorítása, élőhely-rekonstrukció, látogatás-szabályozás) erősítik a természetvédelmi célok és a városi életminőség összhangját.

3 Jogsabályi háttér

3.1 Természetvédelmi törvény

Hazánkban a természetvédelem legfontosabb jogsabálya az **1996/LIII. törvény a természet védelméről**. Ez rögzíti a védetté nyilvánítási eljárás menetét, a különféle védettségi kategóriákat, a bírságot, valamint a Natura 2000 területeket (ez utóbbiakat jelen alapidokumentum nem tárgyalja). A törvény szerint (28§ (1)) természeti védelem alá eső területek lehetnek:

- a) nemzeti park
- b) tájvédelmi körzet
- c) természetvédelmi terület
- d) természeti emlék

Továbbá a törvény erejénél fogva (23§ (2)), vagyis **ex lege** országos jelentőségűen védett minden:

- forrás
- láp
- barlang
- víznyelő
- szikes tó
- kunhalom
- földvár

Vagyis ezen jelenségek külön védettségi eljárás nélkül is országos védelmet élveznek a törvény erejénél fogva!

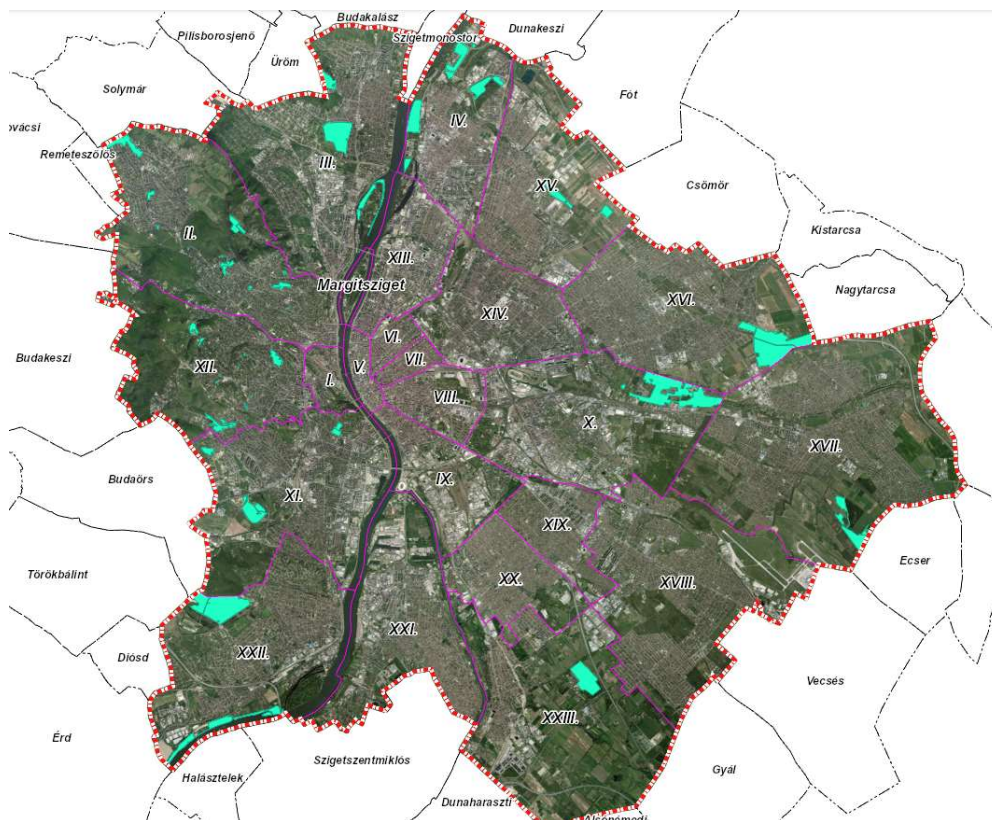
A természeti védettség lehet nemzetközi, országos vagy helyi. Az első két esetben a területért felelős miniszter nyilvánít védetté jogsabályban (általában rendeletben), a helyi védettség esetén az illetékes önkormányzat (Budapesten a fővárosi önkormányzat). **Védetté nyilvánításra az állampolgárok szabadon tehetnek javaslatot** (25§ (1)). A védetté nyilvánító jogsabály a védelem jellegétől függően tartalmazhat **védőövezetet**, melyet a jogsabályban pontosan, helyrajzi számonként rögzítenek (és a tulajdoni lapra felvezetnek). A védőövezetben a hozzájáruláshoz kötött tevékenységek körét a védetté nyilvánító jogsabályban határozzák meg. A természetvédelmi törvény meghatároz területi védelmet, valamint természeti értéket, ami jellemzően pontszerű, így például egy-egy kiemelkedő értékű fa is ilyen védelemben részesülhet.

1. Ábra: Budapest országos jelentőségű természetvédelmi területei, forrás: Budapest térinformatikai portál

3.2 Fővárosi rendelet

Budapest helyi jelentőségű védett területeit Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete határozza meg, illetve szabályozza az azzal kapcsolatos feladatokat, az ott végezhető, illetve nem végezhető tevékenységeket.

2. Ábra: Budapest helyi jelentőségű természetvédelmi területei, forrás: Budapest térinformatikai portál

4 Országos jelentőségű természetvédelmi területek Budapesten

Hazánkban 327 országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal is védett természetvédelmi terület található (Jelen adatok 2025. évre vonatkoznak, ezek száma változhat, lásd az Agrárminisztérium Természetvédelmi adatok újabb kiadásait.). Ebből Budapesten **11 országos jelentőségű természetvédelmi terület található**, ebből egy (Budai Tájvédelmi Körzet) a főváros közigazgatási határán is túlnyúlik. Az országos természetvédelmi területek tekintetében a **hatóság** Pest Megyei Kormányhivatal Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály.

4.1 Budai Tájvédelmi Körzet

Védetté nyilvánító rendelet: 125/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet a Budai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról; 9/1978 OKTH rendelet (Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal)

Területe: 10.528 ha (nem csak Budapest közigazgatási területén!)

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: nagyrészt korlátozás nélkül, bizonyos részei korlátozottan, illetve nem látogathatók

A tájvédelmi körzet a Budai-hegység legértékesebb, be nem épített területeit foglalja magába Budapest területén kívül többek között Solymár, Budaörs, Budakeszi, Nagykovácsi, Pilisvörösvár települések közigazgatási területén. Védettségét a kiemelkedő természeti értékek mellett az is indokolta, hogy az 1970-es években a terület már óriási beépítési nyomás alatt volt az akkor kibontakozó szuburbanizáció miatt. A tájvédelmi körzet területe rendkívül változatos (ezért is értékes), a budaörsi kopároktól kezdve a jellegzetes hegységi erdőtársulásokon át a karsztbokorerdőkig terjed.

4.2 Háros-sziget

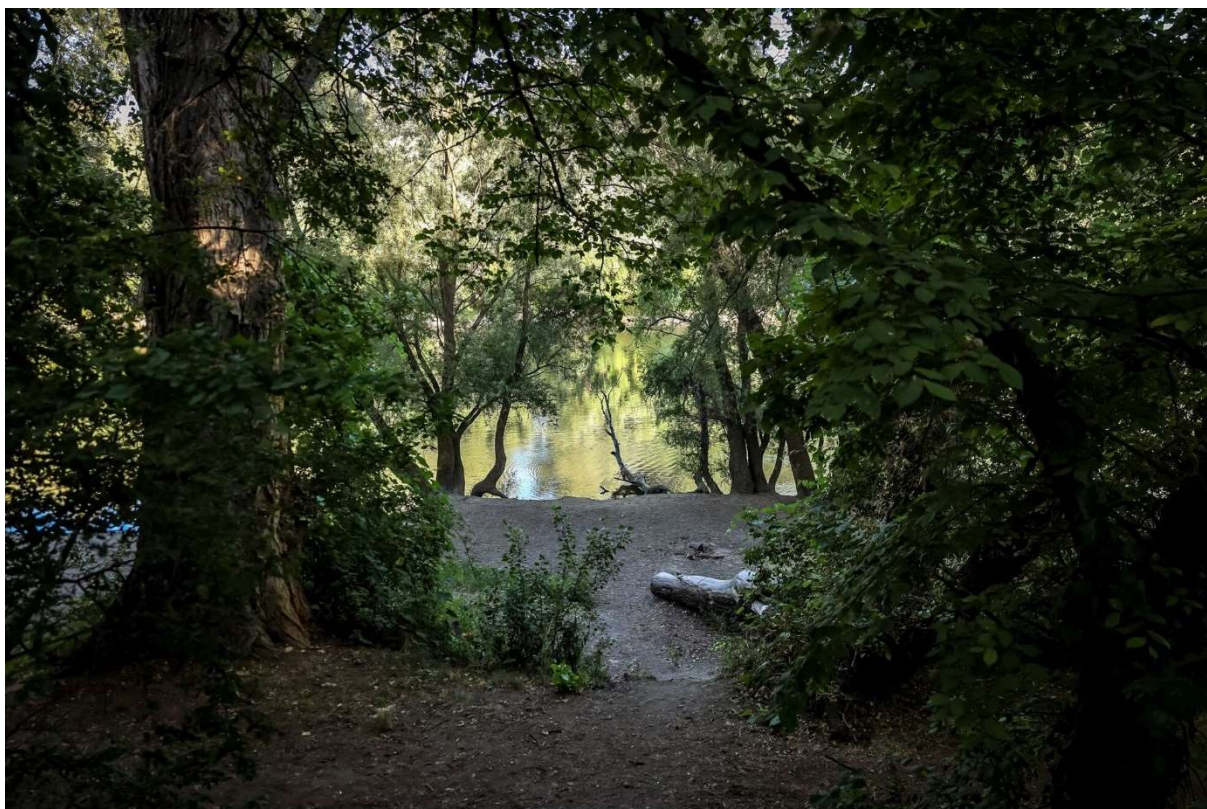
Védetté nyilvánító rendelet: 15/2009. (IX. 17.) KvVM rendelet a Háros-szigeti ártéri erdő természetvédelmi terület bővítéséről és természetvédelmi kezelési tervéről; 31/1993 (XII. 2.) KTM rendelet a Háros-szigeti Ártéri-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről

Területe: 59,4 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: nem látogatható

A budatétényi Duna-szakaszon található Háros csak nevében sziget, 1911-ben a folyószabályozási munkák során az északkeleti sarkánál a parthoz kapcsolták. Ennek ellenére a sziget teljes területén rendkívül értékes ártéri növénytakasulások találhatók, így fűz-nyár puhafás ligeterdő, valamint tölgy-kőris-szil keményfás ligeterdő. A területet árvízvédelmi szempontból nincs védve, így a Duna szabadon eláraszthatja (ami egyúttal csökkenti a feljebbi, belvárosi szakaszok árvízi terhelését). A terület kiemelt értékét mutatja, hogy a nagyközönség számára nem látogatható, így óvják meg a bolygatástól, zavarástól.

3. Ábra: a Háros-sziget fokozottan védett ártéri erdeje. Forrás: welovebudapest

4.3 Gellért-hegy

Védetté nyilvánító rendelet: 1/1997. (I. 8.) KTM rendelet a Gellérthegy Természetvédelmi Terület létesítéséről

Területe: 39 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: korlátozás nélkül látogatható

A szigetszerűen kiemelkedő Gellért-hegy különleges növénytakasulások otthona (karszbokorerdők, dolomit sziklagyeppek, a hazánkban csak itt élő sárgás habszekfű - *Silene flavescens*). Emellett már évszázadok óta közparkként működik, így jelentős a tervszerűen kiültetett növényállománya is. A terület emellett rendkívül összetett természeti-kulturális értékeket rejt, így a természetes barlangrendszerben megtelepedő szakrális emlékeket, historizáló, illetve modernista kertépítészeti alkotásokat, villakerteket, valamint a Citadella együttesét – nem is beszélve a hegyről (ami földrajzi értelemben domb, hiszen tengerszint feletti magassága 235 méter) feltáruló panorámáról.

4.4 Pál-völgyi cseppkőbarlang felszíni védőterülete

Védetté nyilvánító rendelet: 66/2007. (IX. 18.) KvVM rendelet a Pálvölgyi-barlang felszíni védőterülete természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról; Magyar Királyi Földművelésügyi Miniszter 236.320/1944. számú rendelkezése

Területe: 4,7 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: korlátozottan, vezetéssel

Az 1904-ben felfedezett barlang ex lege védett területnek számít, de már nagyon korán, 1944-ben külön rendelkezésben rögzítették védettségét. A barlang nagyjából 32 km (!) hosszú, ebből 500 méter szabadon látogatható. A felszíni védőterület szépen parkosított, az egykori kőfejtő bányaudvarát, illetve annak környékét foglalja magába.

4. Ábra: részlet a Pál-völgyi barlangból. Forrás: Duna-Ipoly Nemzeti Park

4.5 Sas-hegy

Védetté nyilvánító rendelet: 40/1997. (X. 18.) KvVM rendelet a Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület védettségének fenntartásáról; 985/1957. Országos Természetvédelmi Tanács határozat

Területe: 30 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: korlátozottan látogatható, vezetéssel

A kelenföldi síkságból valóban sasbércként kiemelkedő dolomitkúp egyedülálló flórával és faunával rendelkezik. A terület már a 19. század végétől, mikor a filoxéra kipusztította a budai szőlőket komoly beépítési nyomás alatt áll, így az 1957-es védetté nyilvánítás szinte az utolsó pillanatban történt. A hegy jellegét alapvetően meghatározza a dolomitos, néhol meszes alapközet, ami látszólag kopár tájat eredményez, amely számos védett növényfaj otthona. Így az apró nőszirm, tavaszi hérics, leánykökörccsin, tarka és bíboros kosbor, heverő naprózsa, borzas vértő, sárga kövirózsa található meg a területen. Az állatvilágot tekintve a Sas-hegyen él a védett haragos sikló és pannongyík. A védett értékeket jelentősen károsította a szomszédos beépített területek zavaró hatása: áttaposások, kutyasétáltatók, illegális hulladéklerakás. Ezért a terület ma már bekerített, látogatása kizárólag vezetett túrák keretében történhet.

4.6 Szemlő-hegyi barlang felszíni védőterülete

Védetté nyilvánító rendelet: 74/2007. (X. 18.) KvVM rendelet a Szemlőhegyi-barlang felszíni védőterülete természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról; 988/1957. Országos Természetvédelmi Tanács határozat

Területe: 1,1 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: korlátozottan látogatható, vezetéssel

A barlangra 1930-ban bukkantak rá, kőfejtés közben. A terület már ex lege védett, a felszíni védőterületet 1957-ben jelölték ki. Ez tulajdonképpen egy szépen parkosított terület a fogadóépület mellett, illetve mögött.

4.7 Fűvészkert (Budapesti botanikus kert)

Védetté nyilvánító rendelet: 41/2007. (X. 18.) KvVM rendelet a Budapesti botanikus kert természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról; 486/1960. Országos Természetvédelmi Tanács határozat

Területe: 3,1 ha

Természetvédelmi kezelő: Eötvös Lóránt Tudományegyetem

Látogathatóság: korlátozottan látogatható

A Pázmány Péter alapította Nagyszombati Egyetem 1771 óta rendelkezik az orvosi és természettudományos oktatást szolgáló botanikus kerttel. A kert második igazgatója, Kitaibel Pál neves botanikus, polihisztor, számos növényfaj leírója, névadója volt. A kert 1847-ben költözött mai helyére, az orvoskar klinikaépítkezései miatt 10 hektáros területe mára 3,1 hektárra csökkent. Nem is szükséges hangsúlyozni, hogy egy tudományos alapon létrehozott gyűjteményes kert

kiemelkedő botanikai értékekkel rendelkezik. Ezek mellett megemlítendő a kert kiemelkedő kulturális vonatkozásai: részben itt játszódik Molnár Ferenc regénye, a Pál utcai fiúk, emellett a kert 1865-ben átadott Pálmaháza hazánk egyik legrégebbi, máig fennmaradt üvegháza.

4.8 Jókai-kert

Védetté nyilvánító rendelet: 55/2007. (X. 18.) KvVM rendelet a Jókai-kert természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról; 6/1975. Országos Természetvédelmi Hivatal határozat

Területe: 3 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: belépőjeggyel látogatható

A hegyvidéki kertet az író 1853-ban vásárolta. Az egykori kőbányát saját igényei és kedvtelései szerint alakította ki az akkor még szinte beépítetlen vidéken. A kert így kultúrtörténeti és kertészeti-dendrológiai szempontból is jelentős, idős díszfákkal, mint hegyi juhar (*Acer platanoides*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*). Maga a nyaraló nincs meg, azt 1967-ben lebontották, helyére az Országos Természetvédelmi Hivatal székháza épült, amit ma a természeti kezelő Duna-Ipoly Nemzeti Park (DINPI) használ. Magát a kertet az elmúlt években példás módon helyreállították, a történeti kerthez méltó igényességgel, többek között a Kadarka-egyesület újraültette az író kedvelt szőlőtőkéit. A kertben ezen kívül több épített elem, úgynevezett kisarchitektúra is található (5. ábra).

5. Ábra: Jókai oroslános „reggelizőasztala”. Forrás: turistamagazin

4.9 Tétényi-fennsík

Védetté nyilvánító rendelet: 129/2011. (XII. 21.) VM rendelet a Tétényi-fennsík Természetvédelmi Terület létesítéséről

Területe: 130,7 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: szabadon látogatható

Az 1999-ben fővárosi védelem alá helyezett terület 2011-ben kapott magasabb szintű, országos védelmet. Jelentőségét az adja, hogy ez hazánk egyik legnagyobb összefüggő, meszes alapkőzeten kialakult száraz sziklagyepe. A gyepek állományalkotó növényzete a csinos és a délvidéki árvalányhaj (*Stipa pulcherrima*, *S. eriocaulis*), de különlegességként megjelenik a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), henyé boroszlány (*Daphne cneorum*) is. A természetvédelmi kezelés célja ennél fogva ezen sérülékeny gyeptársulás védelme, a beerdősülés megakadályozása, az invazív növényfajok (fehér akác, zöld juhar) eltávolítása.

6. Ábra: a Tétényi-fennsík őszi színeiben. Forrás: turistamagazin

4.10 Tamariska-domb

Védetté nyilvánító rendelet: 89/2012. (VIII. 28.) VM rendelet a Tamariska-domb Természetvédelmi terület létesítéséről

Területe: 5,22 ha

Természetvédelmi kezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park

Látogathatóság: szabadon látogatható

A csepeli kertváros déli részén elhelyezkedő terület nevét az ott élő korai tamariska (*Tamarix tetrandra*) cserjéről kapta. A védett terület kis mérete ellenére gazdag flórával rendelkezik. Természetvédelmi szempontból a homoki gyepp fragmentumok a terület legértékesebb élőhelyei, melyben a jellemző homoki fajok, köztük védett növényfajok is megtalálhatóak. A jó állapotú részeken jellemző a magyar csenkesz (*Festuca vaginata*), a homoki fátyolvirág (*Gypsophyla fastigiata*), a homoki árvalányhaj (*Stipa borysthénica*), a budai imola (*Centaurea sadleriana*), a báránypirosító (*Alkanna tinctoria*), a homoki csüdfű (*Astragalus varius*).

4.11 Fővárosi Állat- és Növénykert

Védetté nyilvánító rendelet: 125/2013. (XII. 17.) VM rendelet a Fővárosi Állat- és Növénykert Természetvédelmi Terület országos természeti területté történő nyilvánításáról; Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 32/1999. (VII. 22.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 10,76 ha

Természetvédelmi kezelő: Fővárosi Állat- és Növénykert

Látogathatóság: belépőjegy ellenében látogatható

Az intézményt 1866-ban alapították a Városliget területéből kihalva. Bár fő fókusz a zoológiai bemutatás, a növénygyűjtemény is jelentős, ezenkívül az épületek között már idős, értékes faállomány található. A gyűjteményes jellegből fakadóan távoli földrészek növényfajaiból is található a kertben (citrusfélék, gránátalmák, ernyőfenyők). Tájépítészeti-kertészeti nevezetesség a kert nagyméretű, századfordulós üvegcsarnoka.

5 Fővárosi jelentőségű védett területek

Budapesten jelenleg (2025. harmadik negyedév) **35 db helyi jelentőségű természetvédelmi terület és 9 db helyi jelentőségű természeti emlék található.** Ezek **összes területe 918 hektár – ugyanakkor még legalább ekkora terület védettsége indokolt,** amik védetté nyilvánítási előkészítését jelenleg a Fővárosi Önkormányzat végzi. 2021-ben nyilvánították védetté a II. kerületi Jegénye-völgyet, valamint az Óbudai-sziget ártéri erdeit. A legutóbbi védetté nyilvánítások 2023-2024-ben történtek, ekkor az újpesti Farkas-erdőt, a Nagytétényi Duna-partot, illetve a máriaremeteai Vár-hegyet helyezték helyi védelem alá. A fővárosi természetvédelmi területek tekintetében a hatóság a Főpolgármesteri Hivatal Várostervezési Főosztályának Tájépítészeti Osztálya. A természetvédelmi őrzést a kivételektől eltekintve a Fővárosi Önkormányzat Rendészeti Igazgatóságához tartozó természetvédelmi őrszolgálat látja el. A fenntartási és élőhelykezelési munkákat (pl. hulladék összegyűjtése, tájidegen fajok eltávolítása, madárodúk kihelyezése, tanösvények kialakítása) a kivételektől eltekintve a Budapesti Közművek Zrt. FŐKERT Kertészeti Divíziójának Természetvédelmi és Erdőkezelési Osztálya végzi.

5.1 Mihályfi Ernő kertje

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 451/1973. számú határozata

Területe: 0,36 ha

Természetvédelmi kezelő: Mihályfi-család

Látogathatóság: korlátozottan, engedéllyel látogatható

A természetvédelmi terület egy magánkert, Mihályfi Ernő, kispalota miniszter, újságíró, amatőr botanikus számára tervezte Ormos Imre, a huszadik század talán legjelentősebb magyar tájépítész a második világháború után. A kertet szakértő módon rekonstruálták 2003-ban, a kezelő ma is az építető családjáé. A kert gyűjteményes jellegű, legnagyobb dendrológiai értéke egy hatalmas atlaszcédrus (*Cedrus atlantica*).

5.2 Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 401/1974. számú határozata

Területe: 38,9 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: korlátozottan, engedéllyel látogatható

A terület három, egymástól műutakkal elválasztott egységből áll. Legnagyobb botanikai értéke a névadó homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*), melynek hazánkban egyedül itt található meg őshonos állományai. A területet jellemző társulások: a nyílt homoki gyepek, illetve a nyílt és záródó homokpusztagyep bolygatásra, zavarásra rendkívül érzékenyek, ezért a természetvédelmi kezelés ezek hosszú távú védelmét, az erdősülés megakadályozását, az önnövények (különösen a zöld juhar) visszaszorítását célozzák.

5.3 Balogh Ádám-szikla

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről;

Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 32/1999. (VII. 22.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű természeti értékeinek védelméről; Budapest Főváros Tanácsa VB 429.1975. számú határozata

Területe: 1,08 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A családi házas övezetben szigetszerűen elhelyezkedő terület megmaradását meredek terepviszonyainak köszönheti. Az utóbbi évek tudományos kutatómunkái kimutatták, hogy a szikla botanikai és zoológiai értékei is igen kiemelkedőek, jól mutatják a sűrű emberi jelenlét előtti Rózsa-dombi természetes képet. Növénytársulásai közül említésre méltóak a több-kevesebb épséggel fennmaradt mézskedvelő tölgyes, sajmeggyes karsztbokorerdő, valamint kisebb dolomit sziklagyep maradványok. Sajnos a könnyű megközelíthetőség végett az emberi taposás hatására a gyepek nagymértékben degradálódtak.

5.4 Kertészeti Egyetem Budai Arborétuma

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 208/1975. számú határozata

Területe: 8,9 ha

Természetvédelmi kezelő: MATE – Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Látogathatóság: szabadon látogatható

A kert kialakítását 1893-ban kezdte meg a Magyar Királyi Kertészeti Akadémia, létrehozva hazánk egyik legszebb és leggazdagabb fásszárú gyűjteményes kertjét

(arborétumát). Jellemzőleg fogva a terület rendkívül fajgazdag, számos idős növényvel. Itt található az ország legöregebb perzsafája (*Parrotia persica*) és libanoni tölgye (*Quercus libani*). A természetvédelmi kezelés ezt a változatosságot és egyben magas színvonalú kertépítészeti kialakítást kívánja megőrizni.

7. Ábra: részlet a Budai Arborétumból. Forrás: welovebudapest

5.5 Apáthy-szikla

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 912/b/1977. számú határozata

Területe: 9,2 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A lipótmezei villás-kertes házas övezet fölé magasodó hatalmas dolomit sziklatömb a budai-hegyvidék egyik meghatározó táji eleme. Beépíttetésének meredek terepviszonyainak köszönheti, ugyanakkor a közvetlen környékét túlzottan és helyenként nagyon zavaróan beépítették. A meredek sziklákon a névadó alapkőzetten kialakult dolomit-sziklagyeppek találhatóak, melyek beerdősülése a széleken már megkezdődött. A természetvédelmi kezelő hosszú távú célja ennek a folyamatnak a megállítása, visszafordítása az értékes gyepek társulás védelmében.

5.6 Kertészeti Egyetem Soroksári Botanikus Kertje

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 912/a/1977. számú határozata

Területe: 63,1 ha

Természetvédelmi kezelő: MATE – Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Látogathatóság: szabadon látogatható

A Kertészeti Egyetem által 1963-ban létesített botanikus kert Budapest egyik legnagyobb természetvédelmi területe. A kert létesítése előtt mezőgazdasági terület volt, a Duna-Tisza közti homokhátság részeként a széliránynak megfelelően ÉNY-DK irányú homokbuckákkal, köztük vizenyős mélyedésekkel. A több évtizedes tudatos fejlesztésnek köszönhetően a jól lehatárolható területeken kontinensek szerint rendezett növénygyűjtemények találhatóak. A közeli autópályák kiépítése, valamint a Gyáli-patak szabályozása miatt a terület sajnos egyre szárazabb, mely hosszú távon veszélyezteti az itteni növényfajokat.

5.7 Merzse-mocsár

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 40/a/1977. számú határozata

Területe: 48,7 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület az egykori Rákosi-mocsárvidék maradványa, három részterületre oszlik: Nagy-Merzse, Kis-Merzse, valamint a részben beerdősült Gyolcs-rét. A területet komoly zavarótényezők veszélyeztetik: szomszédságában terül el a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, valamint a MÁV 100a (Budapest-Szolnok-Záhony) vasútvonala, valamint a 4-es főút a vízgyűjtőterület egy részét elválasztja a mocsártól. Emiatt, valamint a környező mezőgazdasági területek vízelvezetőrendszerei miatt botanikai értékei mára nagyrészt megsemmisültek, ugyanakkor a természetvédelmi kezelő beavatkozásai, célzott gyepterkezelései biztató eredményeket mutatnak.

8. Ábra: madármegfigyelő-torony a Merzse-mocsárban. Forrás: welovebudapest

5.8 Róka-hegyi bánya

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 208/1975. számú határozata

Területe: 19,43 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A Budapest III. kerület és Üröm határán lévő területet komplex, botanikai és geológiai értékei miatt nyilvánították védetté. Az egykori bányaudvarokban több védett, és fokozottan védett növény előfordulása figyelhető meg: apró nőszirm (Iris pumila), bíborkosbor (Orchis purpurea), gyapjas gyűszűvirág (Digitalis lantana).

5.9 Rupp-hegy

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 40/b/1977. számú határozata

Területe: 7,6 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület a Budaörs felett húzódó, kopár, de értékes dolomit sziklagyepekkel borított Csíki-hegyek legkeletibb tagja. Értékeit már viszonylag korán felismerték, már 1942-ben védelemre javasolták. A környező terület teljes mértékben beépült, azonban az 1977-es védetté nyilvánítás megmentette a terület értékeit.

5.10 Fazekas-hegyi kőfejtő

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV.18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 425/d/1982. számú határozata

Területe: 0,65 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: jelenleg lezárva

A Hűvösvölgyi-nagyvér közelében, a II/a. kerület Erzsébettelek városrészében található természetvédelmi terület a Budai Tájvédelmi Körzet része, így tulajdonképpen kettős védelem alatt álló értékről van szó. Maga a védett terület az egykori kőfejtő bányaudvara, a bányászat során előkerült sziklakibúvásokon különleges növénytársulások alakultak ki. A meredek sziklák és a kiépítetlen úthálózat miatt a terület a látogatók elől elzárt, a Főváros a bolygatás-zavarás elkerülése miatt hosszú távon sem tervezi a megnyitást. A természetvédelmi kezelés egyik fő célja a közeli magánkertekből kiszabadult inváziós növényfajok egyedeinek visszaszorítása.

5.11 Kőérberki szikes rét

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV.18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 425/b/1982. számú határozata

Területe: 41,8 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület a XI. kerületben található, a főváros környékének utolsó megmaradt szikese, ez adja legfontosabb természeti értékét. A környékre települt ásványvíz kutak védőterületeként maradhatott fent ez a természetföldrajz szempontból igen különleges és értékes terület. Budapesten egyedül itt található meg a sziki

őszirózsa (*Tripolium pannonicum* subsp. *pannonicum*) példányai (8. ábra). Ezen a vidéken nyerik a Hunyadi János keserűvizet, mely világviszonylatban is egyedülálló összetétellel rendelkezik. A Balatoni út túloldalán a rétek folytatódnak, de ezek egyelőre még nem élveznek törvényes oltalmat - **a védett terület kiterjesztése javasolt.**

9. Ábra: a sziki őszirózsa (*Tripolium pannonicum* subsp. *pannonicum*). Forrás: biolib.cz

5.12 Ördög-orom kőfejtő

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV.18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat 13/1994. (V.3.) rendelete; Budapest Főváros Tanácsa VB 425/f/1982. számú határozata

Területe: 17,5 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

Az Ördög-orom valójában egy dolomitgerinc, ami a Széchenyi-hegy alatti Farkasvölgy Budaörs felőli oldalán emelkedik ki. Az 1982-ben védetté nyilvánított területhez 1994-ben, majd 2013-ban további területeket csatoltak. Ennek

megfelelően maguk a természeti értékek is igen változatosak, az eredeti köszörűkő-fejtőhöz mészkedvelő tölgyes, mészkedvelő karsztbokorerdő csatlakozik. A terület több pontjáról különlegesen szép kilátás nyílik Dél-Budára, illetve Budaörsre.

5.13 Csillagvölgyi út Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat 22/1995. (XII.27.) rendelete

Területe: 2,3 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: a tulajdonosok engedélyével szabadon látogatható

A Csillagvölgy a Normafa és Zugliget között, a jóval közismertebb Harangvölgygel párhuzamosan húzódik. A völgyben húzódó, szinte a csodával határos módon beépítetlenül maradt területet 1995-ben nyilvánította védetté a XII. kerületi önkormányzat, amit később - mikor a természetvédelem fővárosi hatáskör lett - természetesen a főváros is érvényben hagyott. Jelenleg az élőhely természetvédelmi feltérképezése nem történt meg, de elmondható, hogy bolygatott területről van szó, aminek rehabilitációja kiemelten fontos - tekintve, hogy a Budai-hegyvidéken minden beépítetlen terület hatalmas értéket képvisel.

5.14 Istenhegyi úti kert

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat 22/1995. (XII.27.) rendelete

Területe: 0,4 ha

Természetvédelmi kezelő: tulajdonos

Látogathatóság: a tulajdonos engedélyével szabadon látogatható

A XII. Istenhegyi út 80. szám alatt található terület tulajdonképpen egy beerdősült villakert. A természetvédelmi kezelési terv ezt az állapotot kívánja fenntartani, ugyanakkor az özönnövények eltávolításával, a szoliter (önmagában álló) dísznövényeket veszélyeztető bozót eltávolításával számol.

5.15 Művész úti kert

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 0,42 ha

Természetvédelmi kezelő: tulajdonos

Látogathatóság: a tulajdonos engedélyével szabadon látogatható

A Művész út 9. szám alatt található terület egy magánkert, melynek az elmúlt évtizedekben felnőtt faállománya képvisel jelentős értéket, ami a védettséget indokolta. Különösen a hatalmasra nőtt kocsánytalan tölgyek (*Quercus petraea*), valamint a köztük felnőtt bükkfák (*Fagus sylvatica*) értékesek.

5.16 Péceli úti kert

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 0,35 ha

Természetvédelmi kezelő: tulajdonos magánszemély

Látogathatóság: a tulajdonos engedélyével látogatható

A 3.500 m²-es magánkert a környékre jellemzően hosszú és keskeny elhelyezkedésű. Faj-, valamint fajtagyűjteménye figyelemre méltó. Találkozhatunk többek között „oszlopos” fehér akáccal (*Robinia pseudoacacia*), nagylevelű eperfával (*Morus alba* ‘Macrophylla’) és mocsárciprussal (*Taxodium distichum*) is. A 2007-es esztendőben fővárosi önkormányzati támogatással újabb ritka örökzöldekkel gyarapodott a gyűjtemény. A kertet a tulajdonos maga gondozza, külső segítség nélkül.

5.17 Kis-Sváb-hegy

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 13/1991. (VI. 6.) önkormányzati rendelete egyes természeti értékek védetté nyilvánításáról

Területe: 11,9 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A Budai-hegyvidék tömbjétől markánsan elkülönülő hegyorom szinte csodával határos módon beépítetlenül maradt, viszont a közvetlenül csatlakozó beépített területek jelentős zavaró hatást fejtenek ki. A hegyen kis területen maradt fenn az

eredeti növénytársulás, a dolomit sziklagyep, leginkább telepített feketefenyvesek jellemzik, spontán betelepült fehér akáccal, valamint bálványfával. A természetvédelmi kezelés hosszú távú célja a sziklagyep helyreállítása, a száradó fenyvesek és az özönnövények eltávolításával. A beépítés miatt a terület elszigetelt, nem csatlakozik ökológiai folyosóval a Budai-hegységhez, ezért védelme kiemelten fontos.

5.18 Mocsárosdűlő

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 11/2024. (III. 28.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 451/1973. számú határozata

Területe: 75,3 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A Mocsárosdűlő, mint neve is mutatja, a budai oldal utolsó megmaradt összefüggő folyami mocsárterülete. Megmenekülését mély fekvésének köszönheti, az 1980-as években ide tervezett lakótelep végül a talajviszonyok (és a rendszerváltás) miatt nem épült meg. Az eredetileg védett 24,5 hektáros védett terület mára jelentősen kibővült. A természetvédelmi kezelő Főváros a terület rehabilitációját tervezi, a beépített területrészen természetközeli közpark kialakításával, a távolabbi részeken a természetes mocsár és láprét helyreállításával.

10. Ábra: Mocsárosdűlő jelenlegi állapota. Forrás: welovebudapest

5.19 Fácános

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros XII. kerület Önkormányzata 13/1994. (V. 3.) rendelete

Területe: 6,7 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: engedéllyel látogatható

A Budai-hegyvidék egyik utolsó, összefüggő erdős területe kultúrtörténeti szempontból is értékes: itt található a területnek nevet adó klasszicista Fácános-fogadó, melynek helyreállítása a közelmúltban történt meg. A terület évtizedeken át honvédségi használatban állt, ezért is maradt meg, illetve fejlődött ki értékes, kocsányos tölgyes (*Quercus robur*) vegetáció, emellett ültetett vadgesztenyefák (*Aesculus hippocastanum*) idős példányai is megtalálhatók a területen. A terület északi oldalán különleges, nyúlfarkfüves sziklagyep társulás figyelhető meg.

5.20 Naplás-tó

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 6/1997. (III. 20.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 166,9 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület a Duna egyik magasan fekvő terasza, amibe a Szilas-patak vágott medret. A patak felduzzasztásával az 1970-es évek közepén hozták létre a Naplás-tavat, aminek környékére erdőt telepítettek zömmel fehér akácból (*Robinia pseudoacacia*), fenyőkből (*Pinus* spp.) és tölgyekből (*Quercus* spp.). Az így kialakított táj mára jelentős természeti értékekkel bír, melyet a XVI. kerületi Önkormányzat az elmúlt években tudatosan fejlesztett, így felújították a tópartot, az erdőben pedig kilátó létesült.

11. Ábra: a Naplás-tó közelmúltban megújult partja. Forrás: turistamagazin

5.21 Denevér-úti gyepfolt

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat 13/1994. (V. 3.) rendelete

Területe: 0,97 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület egy hosszúkás, meredek domboldalon található, valószínűleg ez az adottság mentette meg a beépítéstől. Alapköze a környékre is általánosan jellemző dolomit, melyre hosszú idő alatt lösz települt. Ezen jött létre a dolomitsziklagyep, melynek ez az utolsó maradványa a környéken.

5.22 Ferenc-hegy

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 8,6 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A viszonylag sűrűn beépített Vérhalom-városrészben szigetszerűen maradt meg a mára védettséget élvező hegy, illetve erdőfolt. Geológiai értékei közül legjelentősebb a hegy gyomrában található több mint 5 km hosszan feltárt, fokozottan védett Ferenchegyi-barlang, melynek felszíni védőzónáját alkotja a terület. A hegynek azonban a flórája és faunája is kiemelkedő: nagy kiterjedésű tölgyese számos ritka és védett növény-, illetve állatfajnak ad otthont.

5.23 Kis Háros-sziget

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 2,9 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: nem látogatható

A sziget (mely nem keverendő össze a Háros-szigettel!) az M0-s hídjától délre, a Háros-sziget alatt helyezkedik el. A nagytétényi Duna parthoz közel található terület csak vízi úton közelíthető meg. Rajta semmiféle emberi létesítmény nem található, természeti értékeink fennmaradását ez az elszigeteltség biztosítja. Magasabb vízállás esetén a szigetet akár háromméteres víz is boríthatja, ekkor csak a fák jelzik, hogy hol található a szárazföld. Erdejének kora csupán negyven-ötven évesre tehető. A látogathatóság teljes tiltásával az a legfőbb cél, hogy az emberi tevékenység a szigeten minimális legyen, hiszen csak így tanulmányozható, hogyan fejlődik természetes módon egy elszigetelt ártéri erdő. Felmérése során a kutatók csupán 57 növényfajt találtak. Ez a feltűnően alacsony szám is mutatja a sziget fiatalságát. Úgy látszik, hogy a növények betelepülésének csupán az elején járhat a terület. A legjellemzőbb növénytársulás a fűz-nyár ligeterdő, mely a sziget nyolcvan százalékát borítja. Ezen kívül zömmel bokorfüzes állományokat találunk.

5.24 Palotai-sziget

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 47,8 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A védett terület a fővárosi Duna szakasz egyik utolsó épen maradt ártéri galéria erdeje. A sziget ma már közvetlenül kapcsolódik az újpesti partszakaszhoz. Ez annak köszönhető, hogy néhány évtizeddel ezelőtt a szigetre települt az Észak-Pesti Szennyvíztisztító Telep, melyhez fel kellett tölteni a sziget keleti oldalán futó kis Duna-ág szinte teljes hosszát. A déli rész kis kiterjedésű, a teljes védettség mintegy egynegyedét alkotja. Ennek csúcsa közvetlenül az Újpesti vasúti hídnál található (9. ábra). A ligeterdőt zömmel füzek és nyarak alkotják, melyben mindenütt megtalálható a tájidegen zöld juhar (*Acer negundo*). Partja kiépítetlen, alacsony vízállásnál széles homokpadok övezik a fásszárú vegetációt. Magas vízállás esetén a szigetrész teljes egésze víz alá kerülhet.

12. Ábra: a Palotai-sziget déli szigetcsúcsa. Forrás: welovebudapest

Komoly gondot jelent, hogy az áradások után itt maradó uszadékban igen sok hulladék fennakad. Emellett hajléktalanok is sok szemetet hordanak ide, bár a jelenség némi csökkenést mutat az elmúlt években. A parton a tavaszi-nyári időszakban rendszeres az illegális fürdőzés és a horgászat, melyek további plusz terhelést jelentenek zavarás és hulladéklerakás szempontjából.

Az északi rész nagyobb kiterjedése miatt zavartalanabb, ezért jobb menedéket nyújt az élővilágnak. Középső részén egy feltöltődött holtág medre húzódik, mely magasabb vízállás esetén rendszeresen feltelik vízzel. Ez a vizes élőhely egyedülálló a fővárosban, mely egyben a terület legértékesebb része. Erdészeti kezelés, fakitermelés nincs a területen, ezért a holtfák mennyisége igen magas. Ez kedvező feltételeket biztosít a xilofág rovarok és egyéb holtfákhoz kötődő élőlényfajok

számára. A területrészt csupán két keskeny sétaút tárja fel, melynek látogatottsága alacsony. A hulladéklerakás ezen a részen is jelentős, elsősorban a Rév utca mentén fordul elő rendszeresen, ahol igen nagy a szemét mennyisége. A természetvédelmi kezeléssel megbízott Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divíziója az élővilág hosszútávú megőrzése érdekében nem végez beavatkozást az erdőben, csupán hulladékgyűjtést és a sétautak kidőlt fáktól történő megtisztítását hajtják végre rendszeresen. Az északi rész Rév utca felé eső szélén található a tájidegen bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*) egyetlen ismert budapesti előfordulása.

5.25 Turjános (Rákoscsaba)

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

Területe: 10,8 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A XV. kerület egyik utolsó, viszonylag épen megmaradt puhafás ligeterdeje. A város északkeleti részének mezőgazdasági területekkel övezett részén található, lakott városrészek innen kb. 1,5 km-re található, emiatt zavartsága kismértékű. A védett élőhelyet földutak veszik körül. A területén nem haladnak át sétaösvények, így belső részei teljesen járatlanok. Közepén mélyebb részek található, ahol nagyobb esőzések idején megáll a víz.

A területtől délkeletre, az M0-s XV. kerületi felhajtójának déli oldalán egy telepített nyaras található, amely alatt a lehulló csapadék elég nagy mennyiségben össze szokott gyűlni. Valószínűleg a közeli Turjános felé tartana innen a víz, de a tájtalakítások miatt ez ma már nem lehetséges. A vízhiány erősen érződik az erdőn, korábban tekintélyes méretű fűzek voltak itt, de ezek kiszáradtak.

A zömmel erdős vidék északkeleti része nyíltabb, itt jelentős állománya alakult ki a tájidegen kanadai aranyvesszőnek (*Solidago canadensis*). Visszaszorításuk érdekében évek óta szisztematikusan tervezett kaszálással próbáljuk gyengíteni az özönnövényt, mely próbálkozás egyértelműen sikeresnek bizonyul. Ugyanezen területrészen több tájra nem jellemző fásszárú is előfordul. Az erdős részen két magasfeszültségű távvezeték-oszlopsor is húzódik, mely alatt vágják a növényzetet, de amennyire lehet, figyelembe veszik a természetvédelmi szempontokat. A vezetékek és az erdő találkozásánál – a nyugati oldalon – kiterjedt akácós állomány található.

Az erdő – degradált növényzete ellenére – a főváros pesti oldalának egyik legjelentősebb énekesmadár-vonulóhelye a sűrű növényzet és a bodzás szegélyek adta táplálékbázis miatt.

5.26 Felsőrákosi-rétek Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről; Budapest Főváros Tanácsa VB 451/1973. számú határozata

Területe: 162 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

Felsőrákos Budapest pesti oldalának középső részén, a X. kerület északkeleti határán fekszik, mely közvetlenül határos a XVI. kerülettel. A városrész az Örs Vezér tér délkeleti sarkától egészen a XVII. kerületig tart, eredetileg Felsőrákosi-rétek volt a neve. A természetvédelmi terület is innen kapta a nevét.

A védett terület arculatának elsődleges meghatározó eleme maga a Rákos-patak. A kisvízfolyás, betonmederbe terelése előtt hatalmas kiterjedésű vizes élőhelyeket (mocsarakat, lápok, tavakat) hozott létre. Tavasz és nyár eleji áradások idején képes volt több kilométerre is kiönteni medréből. A Felsőrákosi-rétek egyedülállóan gazdag vizes élőhelyegyüttesét a XIX. században kezdte el gyökeresen átalakítani az ember. A patakmeder betonozása az 1930-as évekre fejeződött be, melynek köszönhetően ugyan megszűntek az áradások a környéken, de egyben a természet fajgazdagsága is nagyrészt eltűnt. Napjainkra már csak a X., és a XVII. kerületek néhány pontján maradt fenn egy-két hírmondója a hajdani lápos-mocsaras nyílt területeknek, ezekből talán a legtöbbet a kőbányai szakasz tudta megőrizni.

A 2014-ben védettséget kapó terület nemcsak Budapesten, hanem országos viszonylatban is jelentős természeti értéknek minősül. A Fővárosi Önkormányzat által védett területen belül több úgynevezett ex lege - vagyis törvény erejénél fogva védett - országos jelentőségű láp is található, melyekkel együtt a törvényes oltalom közel 200 hektárra terjed ki. Ezzel a fővárosban a Budai-hegység Tájvédelmi Körzet fővároson belüli - 2568 hektáros - területe után a második legnagyobb, összefüggő védett élőhely.

A mozaikos területen nagyobb kiterjedésű nádasok, kaszálórétek, időszakos vízállások, telepített és természetes patakmenti ligeterdők, fasorok és lapterületek találhatók.

A Tűzok utcától keletre nagy kiterjedésű szabadföldi kertészet, tőle északra pedig egy lovarda található. Ezek között, valamint a védett élőhely északnyugati sarkában néhány lakóépülettel ellátott telek fekszik. Előbbiek (hasonlóan az ex lege lápokhoz) beékelődnek a helyi védettségű élőhelybe.

5.27 Felsőrákosi-tó Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 33/2019. (VI. 19.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 23,1 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

Az előzőekben említett Felsőrákosi-rétek Természetvédelmi Területhez közel, attól mégis elkülönült egységet képezve található ez az értékes, de degradált vizes élőhely. A Főváros hosszú távú céljai közé tartozik a Rákos-patak mentének komplex rehabilitációja, egy ökológiai folyosó kiépítésével, aminek ez a két védett terület kulcsfontosságú elemét alkotja majd.

5.28 Szilas-tó Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 33/2019. (VI. 19.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 23,1 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

Budapest egyik legújabb természetvédelmi területe az M3-as autópálya és a Szilas-patak találkozása mentén található. A terület része a főváros pesti oldal menti – meglévő és potenciális elemekből álló – külső zöld gyűrűjének, védetté nyilvánítása ezért stratégiai szempontból is kiemelkedő. A hatalmas kiterjedésű Pesti-síkság egyik utolsó megmaradt vizes élőhelye a sekély tó, melynek megmaradása a csodával határos. A főváros ezen a részen folyamatosan beépül, a környezetében lévő többi vizes élőhely már meg is semmisült, csupán a Szilas-tó élte túl az emberi tájtalakítást. Elsődleges értéke a tiszta vizű tó és a hozzá csatlakozó nádas, illetve puhafás ligeterdő maradvány. A tótól délkeletre fekvő erdő döntően nyaralkból és tölgyekből áll, kora 40-50 év. Aljnövényzetében több mint 1000 tő vadon élő orchidea található, zömmel fehér madársisak (*Cephalanthera damasonium*) és széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*). Populációik a legnagyobbak közé tartoznak a fővárosban.

5.29 Óbudai-szigeti Ártéri Erdő Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 33/2019. (VI. 19.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 25 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A 108 hektáros sziget területének mintegy negyedén, 25 hektáron alakították ki a természetvédelmi területet 2019-ben. A sziget legnagyobb része nincs árvízvédelem előtt bevédeve, ami hatalmas értéket jelent, hiszen így karéjban megmaradhatott az ártéri erdők természetközeli állapota. A növényállományt a jellegzetes fűz-nyár ligeterdő (*Saliceto-Populetum*) alkotja. A védett elhelyezkedésnek köszönhető, hogy itt található Budapest legnagyobb fekete nyár (*Populus nigra*) példányai. A sziget egészét rendkívül nagy terhelés éri az évenkénti fesztivál idején, de ezek szerencsére kevéssé érintik a természetvédelmi

területet. Hosszú távon szükséges a sziget egészének komplex természetvédelmi-zöldfelületi rehabilitációja, ami a fesztivál áthelyezését is magába foglalja.

13. Ábra: az Óbudai-sziget ártéri erdeje. Forrás: welovebudapest

5.30 Jegénye-völgy Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 45/2021. (XII. 22.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 32,2 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület – egy meglepően vadregényes szurdokvölgy – a II/a. kerület és Solymár közigazgatási határa mentén húzódik. A Budai Tájvédelmi Körzet „árnyékában” ez a kiemelkedő érték sokáig nem kapott megfelelő figyelmet. A Budai-hegység nagyterjedésű természetes és természetközeli élőhelyeitől szinte teljesen elszigetelődött ez a terület, élővilágát azonban egyértelműen meghatározzák a közeli beépítetlen erdőségek, melyek már a Budai Tájvédelmi Körzethez tartoznak.

5.31 Nagytétényi Duna-part Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 15/2022. (VI. 16.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 53,5 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

Budapest még megmaradt természetközeli Duna-partszakaszai különleges értéket képviselnek. Ezért is örömteli, hogy 2022-ben újabb ilyen terület került védelem alá. A terület az országos védelem alatt álló Háros-sziget alvízi szakaszán található, a nagytényi kastéllyal szemközt, a 6-os számú főút mentén. Itt található a leghosszabb galériaerdő-szakasz Budapesten, ami 4,5 km hosszan kíséri a folyót. A területen a folyópartokra jellemző fűz-nyár ligeterdő (*Saliceto-Populetum*) található.

5.32 Csalit utcai gyepterület Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 34/2023. (XI. 21.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 0,8 ha (8.100 m²)

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A természetvédelmi terület – tulajdonképpen egy beépítetlen telekcsoport – a Pálvölgy utolsó természetközeli foltjainak egyike. 2023-as védetté nyilvánítása szinte az utolsó pillanatban történt. A felhagyott területen értékes gyeptársulás alakult ki, a védett orchideaféle (pontosabban kosborféle) szarvas bangó (*Ophrys oestriifera*) több példánya is megfigyelhető a területen. A hosszútávú természetvédelmi kezelési terv az özönnövények visszaszorítását, a természetközeli állapot helyreállítását tartalmazza.

5.33 Szépvölgyi-erdő Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 34/2023. (XII. 21.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 14,6 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület sokáig beépítésre szánt kategóriában szerepelt, így megmenekülése szinte az utolsó pillanatban történt. A Szépvölgyi út legfelső szakaszán, a Szépvölgyi-dűlőben található az időközben (vissza)erdősült terület, ami 2023 óta védett, beékelődve a Budai Tájvédelmi Körzet területébe. Az idősebb erdőtagok mellett fiatalos, cserjés szegélyek és nyílt gyepek egyaránt megtalálhatók itt. Ez a mozaikosság rendkívül gazdag élővilágot tart fenn. Az elmúlt években végzett vizsgálatok több mint 20 védett növényfaj és közel 80 védett állatfaj jelenlétét mutatták ki.

5.34 Farkas-erdő Természetvédelmi Terület

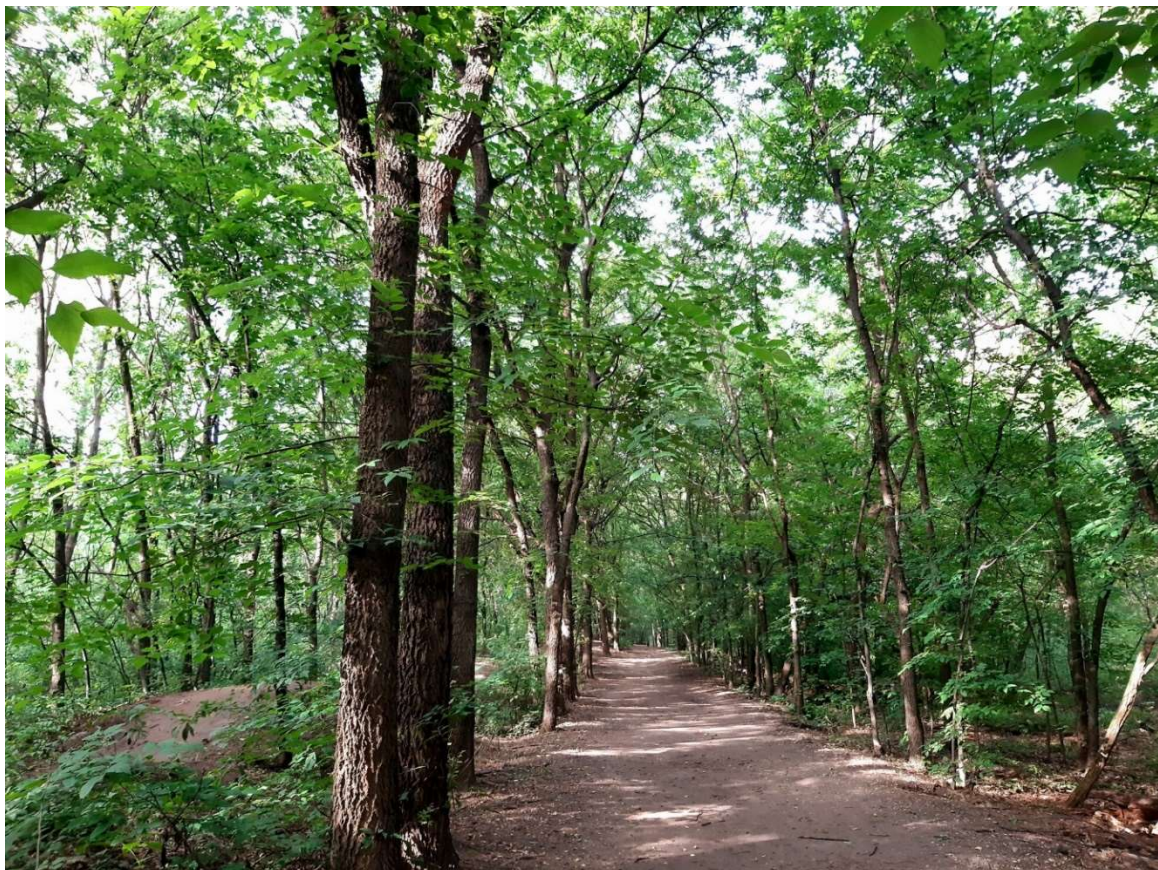
Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata 34/2023. (XII. 21.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 31,1 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A 2023-ban védetté nyilvánított terület két részterületből áll, amiket a Homoktövis utca választ el egymástól. A területhez hosszan csatlakozik egy (jelenleg nem védett) erdőrészlet, amit a Pilisi Parkerdő Budapesti Erdészete kezel. A területen hosszasan végighúzódik egy elmocsarasodott mélyedés, amin értékes vizes élőhelyek alakultak ki. A védett erdőrészletekben kocsányos tölgy (*Quercus robur*), fekete nyár (*Populus nigra*) található, de jelentős számban fellelhetők ostorfák (*Celtis occidentalis*) és ezüstoffák is (*Elaeagnus angustifolia*). Hosszú távon indokolt a védett terület kiterjesztése!

14. Ábra: részlet a Farkas-erdőből. Forrás: welovebudapest

5.35 Vár-hegy Természetvédelmi Terület

Védetté nyilvánító rendelet: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 11/2024. (III. 28.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelet módosításáról

Területe: 4,6 ha

Természetvédelmi kezelő: Budapest Főváros Önkormányzata, Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió természetvédelmi csoport

Látogathatóság: szabadon látogatható

A terület a II. kerületi Remetekertváros és Máriaremete határán húzódó sziklaperem. Elszigetelt élőhely, a Budai-hegység egyéb erdős területeivel nincs közvetlen kapcsolata, ami negatívan hat az itteni növény-és állatvilágra, ezért is indokolt védettsége. Turistautakat, kiépített ösvényeket egyetlen földút kivételével sehol sem találunk. Csodával határos módon történt fennmaradását valószínűleg igen meredek oldalainak köszönheti, melyen szinte lehetetlen az építkezés.

6 Fővárosi jelentőségű védett természeti emlékek

A területi védettség mellett a jogszabály ismeri a természeti emlék fogalmát, ami pontszerű objektumokra vonatkozik. A természeti értékek, elsősorban idős, értékes növények, földtani jelenségek. Jelentőségüktől függően a természetvédelmi területekhez hasonlóan ezek lehetnek országos vagy helyi (Budapesten fővárosi) jelentőségűek.

Budapest országos jelentőségű természeti emlékei az alábbiak:

- Budapest Pusztaszeri úti földtani alapszelvény
- Budapest Róka-hegyi bánya földtani alapszelvény

Budapest helyi jelentőségű természeti emlékei az alábbiak:

- Bécsi kapu téri szőlőtőke
- Eötvös úti kocsánytalan tölgy
- Felhő utcai mammutfenyő
- Gazda utcai hársfa
- Kondor úti libanoni cédrus
- Mártonfa utcai eperfa
- Heinrich István utcai olimpiai emléktölgy
- Ráth György utcai platán
- Svájci úti bükk

15. Ábra: a Kondor utcai libanoni cédrus. Forrás: hirado.hu

7 Felhasznált irodalom

- Bognár Attila László: Védett természeti értékek a fővárosban. Főpolgármesteri Hivatal, Budapest, 2005.
- <https://fokert.budapestikozmuvek.hu/termeszetvedelmi-teruletek>
- https://index.hu/urbanista/2016/10/05/mihalyfi_erno_termeszetvedelmi_kert_je_a_rozsadombon/
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/budai-tajvedelmi-korzet/budai-tajvedelmi-korzet>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/budapesti-botanikus-kert-elte-fuveszkert>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/budai-sas-hegy-tt>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/fovarosi-allat-es-novenykert-tt>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/gellerthegy-tt>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/haros-szigeti-arteri-erdo-tt>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/jokai-kert-tt>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/pal-volgyi-barlang-felszini-vedoovezete-tt>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/tamariska-domb-tt>
- <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/adonyi-termeszetvedelmi-terulet/tetenyi-fennsik-tt>
- Radó Dezső: Parkok és erdők. Városháza Kiadó, Budapest 1993.

BP Műhely